

Rapport

Utveckling av Wättingestråket utifrån tjejers behov

Innehållsförteckning

Inledning	sid 3
Om Svenska Settlementförbundet	sid 4
Fördjupade samtal och processer i fokusgrupper	sid 4
Fokusgruppsprocessen	sid 4
Trygghet och otrygghet	sid 5
Behov, möjligheter och drömmar	sid 6
Underlag för analys	sid 7
Ungas fritid är ojämlik och ojämsställd	sid 7
Om motstånd i tjejers vardagsliv	sid 8
Trygg stad – om kvinnors rädsla och otrygghet	sid 9
Hur skapar vi inkluderande offentliga rum?	sid 10
Vad främjar ungas hälsa	sid 12
Summering, utmaningar, rekommendationer och förslag att vidare med	sid 15
Slutord	sid 22
Summering - rubriker och rekommendationer	sid 23
Bilagor	sid 25

Inledning

Svenska Settlementförbundet har haft uppdraget att ta fram en rapport kring vad unga tjejer efterfrågar och vilka fritidsaktiviteter de är särskilt intresserad av att det finns kring Wättingestråket.

Fokus är främst på ”zonen aktivitet”, dvs. mellan Stadsparken och utegymmet, Wättingebacken samt Tyresövallen.

Mellan Wättingestråket, gymnasiet, Granängsringen och Granbacksvägen finns planer på att framöver bygga ca 800 bostäder. Detta kommer även innebära att en del allmän platsmark byggs och utvecklas, med torg, trappgränder och gator. Nya miljöer att vistas i. Denna utveckling vill Tyresö kommun göra tillsammans med de ungdomar som ska nyttja platserna.

Utvecklingen av området ska även fokusera på social hållbarhet och att få en levande gatumiljö. I samband med utvecklingsarbetet vill kommunen ha ett särskilt fokus på unga tjejer kring hur de nyttjar Wättingestråket idag och hur de vill kunna nyttja denna plats i framtiden?

Frågor som kommunen ser behöver ställas, är om det saknas något idag för att känna att det är en plats för både spontana möten men även för fritidsaktiviteter. En plats där man ska kunna känna sig trygg att vistas i.

Bakgrunden är att förtätningen av Tyresö centrum med fler bostadshus samt etablering av stadsparken inte har nått målgruppen unga tjejer. Vid uppföljning vilka som besökte stadsparken framkom att ca 90 % av de unga i stadsparken var killar.

I samband med planeringen av det nya bostadsområdet Wättingebacken strax söder om stadsparken i området mot Nybodaskolan och Granängsringen, är avsikten att satsa på insatser som förbättrar tjejers förutsättningar. Hur tjejernas behov, idéer och vilka fritidsaktiviteter de är intresserade av. Hur områdets ytterligare utveckling kan tas tillvara och bidra till att utveckla området så att det bättre möter tjejers behov.

För att få en djupare förståelse och ta reda på mer kring tjejers behov fick Settlementförbundet i uppdrag att genomföra fördjupade samtal med unga tjejer som bor i området och i kommunen. Det har vi gjort genom att genomföra fokusgrupper med tjejer. I fokussamtalen lyftes även upp hur de upplever trygghet respektive otrygghet i och kring Wättingestråket.

Allt material som har tagits fram i samband med fokusgrupperna har också dokumenterats och bifogas rapporten.

Utifrån vår kunskap kring öppen fritidsverksamhet, områdesarbete, främjande arbete och folkhälsoarbete har vi analyserat resultaten och ställt dem i relation till social hållbar utveckling. Vi har i synnerhet haft fokus på unga tjejers fritidsbehov och vilka förutsättningarna är för deras delaktighet i det offentliga rummet.

Om Svenska Settlementförbundet

Settlementförbundet är en riksorganisation för att stärka lokalt områdesarbete, öppen fritidsverksamhet, tillgång till mötesplatser för alla åldrar och i synnerhet för unga. Vi är en aktiv del i International Federation of Settlements and neighbourhood centres, IFS, som har rådgivande status i FN.

Vi som har medverkat i genomförandet av uppdraget har en lång erfarenhet att arbeta med tjejer ibland annat öppen fritidsverksamhet, arbeta områdesinriktat, folkhälsoarbete inriktat på ungas arenor som hälsofrämjande bostadsområde och skola samt lokalt politiskt arbete kring stadsutveckling.

Vår ansats i detta uppdrag är att se hur social hållbarhet kan stärkas utifrån tjejernas behov och förslag. Vår avsikt är att också bidra med verktyg för att öka social tillit och förtroende, i synnerhet för tjejerna när området ska utvecklas.

Fördjupade samtal och processer i fokusgrupper

Settlementförbundet har genomfört fyra fokusgrupper. Vid varje fokusgruppträff deltog mellan 12 – 17 tjejer.

De fyra grupperna är:

Nyboda fritidsgård och skola

Tjejerna som deltog är i åldern 14 - 16 år och går i högstadiet. De bor i Granängsringen och området runt Nybodaskolan.

Biblioteket i Tyresö centrum

Tjejerna som deltog vid den träffen är i åldern 10 - 11 år och går på mellanstadiet i årskurs 4 och 5. De bor i centrala Tyresö.

Tyresö FF Fotboll

Tjejerna som deltog vid den träffen är födda 2006, ålder 12 - 13 år. De bor i hela Tyresö.

Tyresö Handboll

Tjejerna som deltog vid den träffen är födda 2007, ålder 11 - 12 år. De bor i hela Tyresö.

Kommentar: Grupperna skiljer sig åt. I den första är det tjejer som kommer från närområdet på västra sidan om stadsparken och där Wättingenbacken ska byggas. I den andra var det mer blandat från centrala Tyresö. I de två sista grupperna deltog tjejer från hela kommunen.

Fokusgruppsprocessen

Vid varje träff inledde vi med att beskriva förutsättningarna och varför vi genomför fokusgruppen med dem.

Vi har också varit tydliga med att i nuläget kommer kommunen ta del av det som kommer fram i fokusgrupperna, dvs. deras bidrag. Vi har också berättat att deras förslag till konkreta

satsningar på hur området kan utvecklas finns med. Vi har också förtydligat att nästa steg är att se hur deras behov, intressen, fritidsaktiviteter och trygghet kan tillgodoses. Det innebär inte att alla förslag kommer att kunna genomföras. Det kommer däremot påverka kommunens fortsatta satsningar på att möta tjejers behov.

Efter inledningen delades tjejerna in i grupper som fick ta del av kartor, material och information om fokusgruppsprocessen. Vi berättade också att deras beskrivningar, förtydligande på kartor, inspirationskort och i egna skrivelser samlas in i slutet av träffen.

Följande tre kartor (se bilaga kartor) delades ut:

- Hela Wättingestråket
- Området mellan Tyresövägen och södra Granängsringen
- Området mellan Skördevägen och västra Granängsringen där nya bostadsområdet Wättingebacken ska byggas.

Första uppgiften var att rita in med grönt var de känner sig trygga och med rött eller rosa var de känner sig otrygga. De fick välja vilka kartor som passade dem bäst. De fick också uppgiften att skriva kommentarer.

22 inspirationskort (se bilaga) delades ut samt tomma vita kort. På korten fanns dels exempel på olika aktiviteter, planer, utrustning, redskap, miljöbilder och belysning. Även här fick de skriva kommentarer.

Trygghet och otrygghet

Varje grupp fick tre kartor. De flesta grupper valde att fylla i två kartor. Vid genomgången av kartorna framkommer att tjejerna har liknande beskrivning kring var de upplever att det är tryggt och var det är otryggt. Det finns också skillnader i beskrivningarna.

När vi gått igenom det insamlade materialet har vi strukturerat deras beskrivningar i följande punkter:

- *Desto närmare de bor ett område desto mer detaljerad och nyanserad beskrivning ger de av var det är otryggt och tryggt. De som bor en bit ifrån Tyresö centrum beskriver Granängsringen och området runt som otryggt, det blir en territoriell stigmatisering. Det som bor i området eller i närheten beskriver en mer sammansatt bild.*
- *Desto närmare och oftare de är på en plats desto tryggare känner de sig.*
- *Platser där fler människor finns i miljön, desto tryggare är de men det förutsätter att det är en blandad grupp av människor i alla åldrar. I en miljö med bara killar ökar otryggheten. Även när en gruppering upplevs som hotfull.*
- *De beskriver också att det förekommer platser där sociala kränkningar sker. Här synliggör de att några skolor har problem med mobbning. Även drogförsäljning på skolgård lyfte de också.*
- *Ödliga platser lyfter de också. Här pekar de ut flera sådana platser. Särskilt är det Busstorget som pekas ut, där det både är otryggt men också en otrevlig, vindpinad, mörk och ödlig plats.*

- De beskriver också platser som otrygga för att det har varit en allvarlig och otäck händelse. En *traumatiserad plats*. Här nämner de en skola, parkeringen vid Flatensjön samt delar av Bansjön.

Behov, möjligheter och drömmar

För att inspirera delade vi ut bilder i A6 format med olika aktiviteter, miljöer, aktiviteter, belysningar mm (se bilaga). Vi delade också ut tomma A6 kort där de själva skrev ner vad de vill ska finnas i området. De skrev också ned egna skrivelser kring vad det vill ha i området.

Vid fokusgruppsträffarna med tjejerna hade vi en mer öppen dialog kring deras behov. Det innebar att de lyfte fler frågor som de ville förändra och beskrev fler platser än som ingår i vårt uppdrag. Vi ser att det har gett en bredare förståelse för deras behov.

I deras beskrivningar framkommer en mer komplex bild. Förslagen som kommer fram är att de både vill att platsen blir mer tonårsanpassad och attraktiv för ungdomar. De ser också att om området blir mer åldersblandat, attraherar även de boende i området och övriga kommuninvånarna, vilket ökar tryggheten.

Det är något vi erfar allt mer i all form av ungdomsverksamhet. Behovet att få vara bara med jämnåriga och behovet av att träffa vuxna. Det behöver inte innebära att de är motstridiga men förutsätter mer sammansatta lösningar.

Vi har delat in deras svar i olika kategorier för att öka tydligheten.

Hur förutsättningarna kan förbättras

- *Aktivitetsledd verksamhet*
De har behov av mer ledarleda aktiviteter i parken. Detta lyfte de som exempel: Dans, dans för gamlingar, fest i parken, grupp- och samarbetsövningar, gymnastik, klubb för tjejer.
- *Anläggningar för aktiviteter*
Här är deras förslag: Basketplan, boulebana, fotbollslekpark, gymnasium för unga tjejer, även tonårsanpassat samt för äldre, korta och handikappade, hängmattor, kompisgunga, linbana liten, pool, pulkabacke och isbana, scen med amfiteatersittning, skridskobana, stora studsmattor, streetplan för fotboll och för handboll, större rutschbana.
- *Anläggningar för mysiga miljöer och platser för möten*
De lyfte att det är bra om även tillgängligheten och tryggheten runt området i "skogarna" också rustas upp.
Här är deras förslag: Färgglada lampor i skogarna, gungor i träden, äventyrsbana, hinderbana, bättre stigar, en linbana.
Trädgårdsliknande miljöer, mysiga belysningar, caféer, grillplatser där det också går att sitta vid dem, mysiga sittplatser och bänkar, en plats att hänga på som inte är i Tyresö centrum.

- *Centrum som mötesplats*
I alla fokusgrupperna kom också centrum upp. Här vill de att: Centrum byggs ut med fler ungdomsbutiker (kläder, skor, skönhet och spel), de vill ha en spelhall, att Forellen Bio uppgraderas, samt att de vill att det finns ett Mc Donalds.
- *Granängsringen – ”Ringens”*
I de två fokusgrupperna som kom från centrala Tyresö lyfte de att deras område behöver få: Fler mataffärer ex ICA, en butik nära ringen för de vanligaste varorna, fler lekplatser på Granängsvägen, färgglada lampor på Ringens torg.
- *Busstorget (och norr om torget)*
Det lyftes i alla grupper. Förslagen som har kommit in är: Belysning, konstnärlig så det blir mysigare, bättre och fler övergångsställen eftersom signalsystemet känns osäkert, kiosk/café vid busstorget som är öppet länge, norr om busstorget behöver göras tryggare.
- *Specifika förslag i olika områden*
I deras förslag har de även inkluderat andra områden: Alby förslag kom på att där ska finnas trampbilar, lampor vid stallet, gratis ridning; Barnsjön förslag på bro över sjön mot östra delen; Dalhallen behöver en bra belysning idag är det dåligt ljus och är obehagligt. Dalskolan förslag på en scen t ex vid fotbolls-/grusplanen; Flaten att det behövs en kiosk; Tyresövallen behövs mysig belysning
- *Övrigt*
De passar på att komma med större förslag och drömmar: Djurpark, nöjespark, gokart, hotell, lazerdome.
- *Trygghet och meningsfull fritid i skolan*
Här lyfter de inga förslag!

Underlag för analys

Utifrån tjejernas beskrivning kring sina behov har vi också tittat på forskning, studier, kartläggningar och beprövad erfarenhet för att öka förståelsen och få en mer sammansatt analys. Inleder med korta sammandrag och som relaterar till vad fokusgrupperna tagit upp.

Ungas fritid är ojämlik och ojämställd

I forskningsprojektet Ung livsstil¹, har kontinuerliga studier genomförts sedan 1984. De har följt ungas deltagande i idrottsföreningar över tid. De konstaterar att så väl jämlikhets- och jämställdhetsmålen inte nås.

¹ Forskningsprojektet *Ung livsstil i Sverige* har tillsammans med institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet (Stig Elofsson) kontinuerligt genomfört studier kring ”Resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet. Forskningsprojektet startades 1984 av sociologiska institutionen (Ulf Blomdahl) vid Stockholms universitet och Stockholms stad (dåvarande fritidsförvaltningen), Göteborgs stad, Norrköping kommun, Västerås kommun och Eskilstuna kommun.

Under senare år har ojämlikheten ökat allt eftersom kostnaderna stiger för att delta i idrottsföreningar. Det skapar en ekonomisk barriär för både killar och tjejer som kommer från lägre socioekonomiska grupper.

Barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige deltar mer i idrottsförening och kulturskolan än de barn och ungdomar som har utländsk bakgrund, framkommer i Ung livsstil Stockholm². De i lägre socioekonomiska grupperna oberoende om de har svensk eller utländsk bakgrund deltar mindre i idrottsförening och kulturskolan.

Tonårstjejer med svensk bakgrund deltar också signifikant mer i "annan förening" och nyttjar motionsspår/utegym mer. Speciellt bör man notera i vilken liten utsträckning första generationens invandratjejer deltar i en idrottsförening.

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund deltar mer än de med svensk bakgrund när det gäller att gå på fritidsgård/parklek, gå på bibliotek och besöka simhall. Orsakerna till detta ska sökas i kombinationen av att dessa aktiviteter är just öppna, kostar lite eller är kostnadsfria. Det kan också vara så att de öppna verksamheterna i större grad än förening och kulturskolan ger utrymme för identitetssökande mellan erfarenheterna bakifrån (föräldrarnas kultur) och krafterna framifrån (de bostadsområden de växer upp i).

Om motstånd i tjejers vardagsliv³

I Sixtenssons avhandling om gränslinjer, aktörskap och motstånd i tjejers vardagsliv har hon sett på olika perspektiv för att förstå tjejer från olika delar av Malmö genom deras beskrivningar av sin vardag.

Ojämliga könsstrukturer reglerar på olika sätt alla tjejers vardag

Tjejernas berättelser är samstämmiga och det går i högre grad att tala om gemensamma erfarenheter sett till den deltagande gruppen i stort.

Tjejerna tycks medvetna om många gränslinjer och utvecklar sitt aktörskap för att utmana dessa, både individuellt och kollektivt.

De beskriver strukturer som tar sig till exempel uttryck genom killar som kontrollerar rum, genom ryktesspridning samt genom tjejernas förhandlingar kring maktbärande normer kopplat till kön.

I tjejernas ekonomiska vardag synliggörs materiella skillnader. Skillnaderna markeras i smakhierarkier, konsumtionsideal och social status vilka skapar klassmässiga sociala, symboliska och rumsliga gränslinjer. Däremot framstår ekonomisk skillnad, och att prata om pengar och ojämlikhet, som en nedtystad fråga.

² Ung livsstil 2017 Jämställd och jämlik - en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner. (Ulf Blomdahl och Stig Elofsson)

³ Härifrån till framtiden Om gränslinjer, aktörskap och motstånd i tjejers vardagsliv, Johanna Sixtensson, Malmö universitet, 2018, Fakulteten för hälsa och samhälle

Rasistiska strukturer gör sig påmind i vardagen för de icke-vita tjejerna

Berättelserna tyder dock på att tjejerna som utsätts för vardagsrasism eller som på andra sätt tvingas förhandla med vitheten och svenskheten som norm på olika sätt bemöter den: genom att berätta om det som händer, genom humorn som omkullkastande strategi, genom att välja andra rum, genom att inte undvika vissa rum och genom att skapa trygga rum där alternativa kollektiva omsorgsstrategier utövas.

Den vardagsrasism tjejerna möter tycks både oförutsägbar så väl som förväntad på vissa platser. Tjejerna har kunskap om var svenskhetens gränslinjer gör sig påmind. På "fel" sida dessa gränslinjer är obehag och vardagsrasismen mer förväntad. En högre grad av gemenskap och trygghet tycks erfaras i rum där den normativa svenskheten och vitheten inte är dominant.

Tjejjers upplevelse och ambivalens till olika rum

Tjejerna tycks dock hitta andra vägar att ta sig fram i det fysiska rummet så väl som det virtuella rummet. Berättelserna visar också på hur rum bär på symbolik vilket ger upphov till distinktioner och gränslinjer för i vilka områden eller på vilka platser tjejerna känner sig hemma, känner tillhörighet eller kan röra sig med lägre risk att stoppas i sin rörelse.

Sixtensson beskriver gymnasieskolan som ett av tjejernas vardagsrum. Utifrån tjejernas berättelse framstår det å ena sidan som ett institutionellt rum som reproducerar samhällets skiktade karaktär men å andra sidan som även möjliggör förändring. Vilket de också ser att den hade kunnat göra det i än högre grad.

Malmö är en socialt skiktad stad men de tjejer som bor i områden som tenderar att stämplas i negativ bemärkelse, som brottsutsatta eller socialt utsatta upplever det inte nödvändigtvis det som negativ. Upplevelsen av det egna bostadsområdet beskrivs istället ofta som meningsfull och rik på gemenskap.

Trygg stad - om kvinnors rädsla och otrygghet⁴

I Listerborns avhandling är avsikten att bättre förstå hur tryggheten i den lokala miljön utvecklas. Hur forskning, policyutveckling och den lokala praktiken tillsammans medverkar till ökad förståelse.

Olika synsätt på trygghet synliggör komplexiteten. Samtalen om trygghet och utformning av åtgärder följer inga givna regler och för i flera olika riktningar. Åtgärdsförslagen för ökad trygghet bygger på skilda synsätt om vad det är som orsakar rädsla.

Ur ett feministiskt perspektiv synliggörs att maktrelationen mellan könen påverkar upplevelsen av stadsrummet. Å andra sidan synliggörs att staden skapar möjligheter för kvinnor, homosexuella och andra som inte finner sig tillrätta i mindre samhällen där den sociala kontrollen är stor. Staden är den demokratiska arenan där politiska kamper förs och kulturer utvecklas.

⁴ *Trygg stad - diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik*, Carina Listerborn, Chalmers tekniska högskola Göteborg 2002

Men för dem som har dåliga ekonomiska resurser eller svaga nätverk är det svårt att utnyttja stadens möjligheter och det är lätt att hamna i social misär eller slås ut.

Ur ett kriminologiskt perspektiv och traditionell arkitektur ökar förutsättningarna för trygghet om den fysiska närmiljön och grannskapet ger förutsättningar för social kontroll. Hur bostadsområdena byggs, fönster placeras och gångvägar anläggs. Åh andra sidan måste vi lära oss att leva med en viss grad av osäkerhet, otrygghet och konflikter. Vi lever i en värld med växande segregerade samhällen; globalt och lokalt.

Men en medelklass som istället väljer att isolera sig och skyr kontakten med dem som avviker från deras normer. En nyfattigdom breder också ut sig och många av insatserna mot ordningsstörningar och brott riktas gentemot de svagaste grupperna i samhället.

Listerborn ställer inte synsättet mot varandra utan avsikten är att öka medvetenheten om de maktrelationer som påverkar vår vardagliga upplevelse av staden.

Hon konstaterar att ungdomar är den absolut mest frekventa omdiskuterade problemgruppen både i policydokument och lokal praktik. Lyfter också vikten av att säkra den sociala miljö och tryggheten i skolan.

Vi lever i ett samhälle där människor och platser stigmatiseras, vilket leder till att andra mer socialt och ekonomiskt privilegierade medborgare i samhället tar avstånd från dessa personer eller grupper av individer.

Motkulturer skapas och avståndet ökar. Detta är en övergripande samhällsfråga som inte kan lösas av trygghetsprojekt och brottsprevention allena.

Det finns en maktdimensioner i vem som är rädd för vem. Det är utifrån ett rättsperspektiv som hon ser frågan om trygghet är angeläget. För att tryggheten inte kommer alla till del är det verkliga hotet mot demokratin.

Hur skapar vi inkluderande offentliga rum?⁵

Rapport från ett forskningscirkelarbeta, september 2017 – april 2018 i Malmö stad. Utdrag ur sammanfattningen av forskningscirkelarnas resonemang:

Blir vi mer inkluderade av möten?

Vi pratar mycket om att mötesplatser och vad de kan skapa i form av stärkt socialt kapital och inkludering i samhället. Men i praktiken kan ytliga möten med människor som är annorlunda än oss själva snarare stärka stereotypa föreställningar om "dom andra" och bli en grogrund för konflikter.

De offentliga rummen i sig skapar kanske inte så ofta möten i ordets vanliga bemärkelse, men däremot tvingar platserna oss att förhålla oss till andra som inte är som vi.

⁵ Rapport från ett forskningscirkelarbeta, september 2017 – april 2018, Jonna Sandin Larkander och Pernilla Ouis. Institutet för hållbar stadsutveckling (ISU) i samarbete med Malmö stad och Malmö universitet

Om rummen inbegriper ett mer konkret görande med andra finns det bättre förutsättningar för att de ska bidra till faktisk inkludering. Bemanningen av platser kan i detta sammanhang fylla en viktig funktion för att skapa goda förutsättningar för interaktion, genom att medla i möten mellan människor med olika bakgrund som annars skulle kunna bli konfliktfyllda.

Vilka skapar vi platser för?

Plats för skateboardåkning och graffiti/gatukonst i många offentliga rum attraherar företrädesvis män. Det ligger i linjen med viljan att tillmötesgå och upplevas som en ung och cool stad. Men är problematisk i ett jämlikhets-/jämställdhetsperspektiv, eftersom det inte utformats attraktiva miljöer för andra grupper i lika hög grad. En alltför okritisk hållning till de alternativa "underifrån"-initiativen riskerar att osynliggöra andra marginaliserade grupper.

Unga tjejer med utländsk bakgrund och från en låg socioekonomisk klass efterfrågar oftare mer organiserade aktiviteter än de som vanligtvis äger rum på de offentliga platserna. Positiva erfarenheter av att nå denna grupp är när kommunen förlagt fritidsaktiviteter tillsammans med föräldrar och boenden i området, i anslutning till skoltid i samarbete med skolor.

Förutom mer organiserade aktiviteter finns det belägg för att många unga tjejer umgås i kommersiella miljöer, som shoppingcentrum, för att gå och handla, sitta och fika, prata eller bara observera. Det finns en tendens att denna typ av aktiviteter värderas mer negativt än de som traditionellt utförs i offentliga rum, vilket kan vara problematiskt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Forskning visar att vissa unga tjejer upplever att stökiga killar premieras av samhället, genom att få tillgång till lokaler och organiserade aktiviteter, medan tjejernas önskemål om aktiviteter blir osynliggjorda.

Genuskodade platser i traditionella och patriarkala sammanhang

I traditionella och patriarkala sammanhang betraktas ofta offentliga miljöer som mäns arenor och kvinnor förväntas uppehålla sig i hemmet och i andra mer privata sfärer.

I dagens svenska, sekulära samhälle är vi ganska omedvetna om våra egna normer, trots att vi anser oss tillhöra en normkritisk tradition. För att skapa förutsättningar för fler att använda de offentliga rummen behöver vi en ökad förståelse för vad som hindrar grupper att använda dessa miljöer idag. Det finns även andra sociala kategoriseringar än kön som påverkar föreställningar om de offentliga rummen.

Ibland skapar möten otrygghet

Det finns exempel på när kommunens ambitioner att utveckla nya mötesplatser inte gett önskade resultat. Ibland kan en platsbildning i själva verket underlätta brottslighet i form av exempelvis knarklangning och våld.

Kommunen behöver bli bättre på att samarbeta med polisen, socialtjänsten, skolor och civilsamhället i brottsutsatta områden, för att förstå de informella maktordningar som ofta sätter en tydlig prägel på hur områden fungerar och hur platser används.

Lokalt samarbete

Engagemanget och den lokala kunskapen finns ofta bland de föreningsaktiva och i olika självförvaltningsgrupper. Framöver behöver kommunen hitta sätt att nå och föra en tydligare dialog med dessa grupper och skapa plattformar där civilsamhället kan påverka områdesutvecklingen.

Marginaliserade områden

Boende i vissa marginaliserade områden kan även utsättas för det som kallas *territoriell stigmatisering*, det vill säga att de tillskrivs en uppsättning negativa egenskaper på grund av var de bor. Unga män i denna typ av områden kan känna alienation inför majoritets-samhället och ägna sig åt kriminella aktiviteter mm. och skapar otrygghet för andra människor. Handlingarna kan vara ett sätt att få makt och känna sig erkänd.

Hur aktiveras platser?

Det är enklare att utforma platser så att de främjar en specifik användning än att gestalta platser så att människor med olika preferenser och behov ändå vill dela samma yta. Sittplatsers placering och utformning kan exempelvis vara avgörande för om främlingar känner sig bekväma att uppehålla sig på samma plats och interagera med varandra.

Forskning visar att när människor känner en stark anknytning till platser så skapas det mer variation i de offentliga rummen. Det teoretiska begreppet *placemaking*, beskriver hur känslomässiga band uppstår mellan människor och fysiska rum. Platser blir meningsbärande genom människors delaktighet och deras olika praktiker. Det handlar inte om att platserna i sig själva har några speciella inneboende egenskaper. Det är snarare upplevelserna av en plats, eller upplevelserna av delaktighet i fysiska förändringar av en plats, som ger upphov till känslor, som i sin tur föder vidare engagemang i en självförstärkande spiral.

Brist på lärande i områdesutvecklingsarbetet

Områdesutvecklingsinsatser har genomförts i olika former sedan 1970-talet Enligt en forskningsrapport som tittat på insatser i Södra Sofielund/Seved från och med 1995 till Områdesprogrammets dagar (2010–2015), finns det svårigheter att lära av tidigare insatser, trots mängder av projekt och erfarenheter. En positiv utveckling som trots allt har skett är att det idag finns en förståelse för att vi behöver planera med medborgarna (och övriga boenden) och inte för dem, vilket bidragit till en annan förståelse för hur engagemang skapas.

Vad främjar ungas hälsa

I detta avsnitt lyfts forskning kring vad som främjar ungas hälsa och som kan skydda unga trots att de har olika former av problem. Det behövs under hela deras uppväxt. I synnerhet under tonårsperioden ökar behovet av trygga skyddande strukturer och stimulerande utmaningar.

Puberteten innebär en ökad sårbarhet. Förutom att puberteten ger en ökad utsöndring av könshormoner förändrar, omstrukturerar och utvecklar tonåringen helheten i sin hjärna.

Den som i tonåren ägnar sig åt idrott, musik eller teoretiska studier utvecklar och befäster sin förmåga. Det är t o m så att hjärnceller som inte utnyttjas, slås ut.⁶ Det är t o m så att ju mer vi aktiverar vår hjärna, desto mer växer den. Ju mer allsidig träning desto bättre. Kreativt kaos ger möjligheter. Istället för färdig kunskap och ordning borde det vara mer av entusiasm, fantasi och mer kreativt kaos. Det är i mötet mellan kaoset i hjärnstammen och ordningen i hjärnbarken som viktiga värden uppstår. Vår förmåga att se möjligheter, att göra urval, att värdera och att se helheten.⁷

Fritiden för hälsa, demokrati, integration, socialt kapital och medborgarskap.⁸

Den eftersträvansvärda funktionen, oavsett om det gäller fritiden som möjlighet för hälsa, demokrati, socialt kapital eller social integration, kan endast genereras (uppnås) om det finns aktiviteter som attraherar mig, sådana som jag fritt väljer, och som jag mår bra av när jag utövar dem och som jag gör tillsammans med andra.

Oavsett om det är staten, kommunen, föreningslivet eller näringslivet som tillhandahåller fritidsaktiviteter, ska de medvetet arbeta för att verksamheten är öppen för så många olika kategorier av individer som möjligt.

Maskrosforskning och framtagna frisk- och skyddsfaktorer synliggör ungas behov

I maskrosforskningen och utvecklandet av frisk- och skyddsfaktorer lyfts att det finns särskilt viktiga skyddsfaktorer som skyddar ungas hälsa under deras uppväxt. Likaså är tillgång till att en vuxen som bryr sig om en, men det behöver inte vara ens föräldrar skyddar. Goda kamrater är också en viktig avgörande skyddsfaktor.

Tillgång till kompetenta vuxna ledare

Tillgång till kompetenta vuxna ledare på fritiden är viktigt för ungas utveckling och hälsa. Det handlar om att utveckla ungas förmågor och kunskaper inom olika intresseområden. Vuxna ledare ger ett viktigt stöd både vad det gäller ungdomarnas egen utveckling men också i deras relation till andra ungdomar.

Ungdomar är också synnerligen öppna för vad de kallar för "nonparental relationships" eftersom de strävar efter att själva skapa ett liv mer oberoende av sina föräldrar.⁹

I socialt utsatta områden är behovet större av att det finns tillgång till goda vuxenrelationer och att de stimulerar resurssvaga ungdomar att utveckla kompetenser som kamraterna har.¹⁰

⁶ Elizabeth Sowell, professor, UCLA School of Medicine, Jay Giedd, barnpsykiatriker, National Institutes of Health 2002

⁷ Neuropedagogik, en skola för hela hjärnan" 1995, Matti Bergström, professor emeritus, läkare och hjärnforskare

⁸ Att förstå utsatthet, Ungdomsstyrelsen, Mats Trondmans(2008)

⁹ Grossmans och Bulls (2006)

¹⁰ Mahoney och Stattin (2000)

Genom att fritidsledarna reflekterar över sin syn på ungdomarna, arbetssätt och hur de handlar, ökar de på så sätt sin möjlighet att stödja ungdomarnas möjlighet att utveckla sina resurser.¹¹

Goda kamratrelationer

Målen för att möta ungas behov och främja deras utveckling handlar framför allt om:

- Tillhörighetskänsla
- Förmåga att skapa goda kamratkontakter¹²

*”Trånaden efter tillhörighet”*¹³Alla människors projekt handlar om att få vara med. Man gör faktiskt vad som helst för att få vara med i den grupp man vill tillhöra. Utan tillhörighet så är man ingenting.

Förutom föräldrar är det den unges sociala miljö på förskolan, i skola och i andra gruppkonstellationer som formar dem.¹⁴

Anledningen är kompisarna. Det är jämnåriga kamraterna som sätter normerna. De har på många sätt större betydelse för ett barns utveckling än vad föräldrarna har.¹⁵

Förmågan att skapa goda kamratkontakter är viktigt för att få ett rikt liv. Det innebär samtal. Att man får träna på att använda ord till tankar och känslor. Att man har ord när man blir ledsen eller arg, så att man inte behöver använda armar och ben, till exempel. Det handlar också om att lyssna, och att bli lyssnad på.¹⁶

Fritid som ger empowerment och är kapacitetshöjande

Inflytande, självbestämmande, meningsfullhet och kompetens är vad begreppet empowerment handlar om.¹⁷

Den öppna fritidsverksamheten skiljer sig från det intressestyrda föreningslivet. Istället för fokus kring ett visst intresse har öppna verksamheten vanligen som mål att stärka ungdomars kapacitet i olika avseenden, medverka till att de utvecklar ett intresse och kan fungera väl i olika sociala sammanhang.

För att verksamheten på fritidsgården ska vara kapacitetshöjande handlar det om att ha fokus på delaktighet, ge utrymme för läroprocesser som stimulerar och utgår från deltagarnas egen kraft och kreativitet. Det behövs en tydlig organisatorisk struktur som stödjer fritidsledarna att arbeta med ungdomars delaktighet och att tänka delaktighet och hur de ska arbeta med ungdomarna för att få dem att komma med idéer och genomföra dessa. Genom att reflektera över sin syn på ungdomarna, arbetssätt och hur de handlar,

¹¹ Torbjörn Forkby (2010)

¹² Barbro Goldinger psykoterapeut, före detta skolpsykolog och lärare.

¹³ Lars Dencik, professor i social psykologi

¹⁴ Judith Rich Harris, Myten om föräldrars makt. Hennes teori brukar kallas för gruppsozialisationsteorin

¹⁵ Lars Dencik, professor i social psykologi

¹⁶ Barbro Goldinger psykoterapeut, före detta skolpsykolog och lärare.

¹⁷ Hanna Arnesson (2006)

ökar fritidsledarna på så sätt sin möjlighet att stödja ungdomarnas möjlighet att utveckla sina resurser.¹⁸

Summering, utmaningar, rekommendationer och förslag till satsningar kring Wättingestråket, "Zonen aktivitet" och Granängsringen

Uppdraget att ta fram en rapport kring vad unga tjejer efterfrågar och vilka fritidsaktiviteter de är särskilt intresserad av att det finns kring Wättingestråket, har utgått från ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Fokus har främst varit på "Zonen aktivitet", dvs. mellan Stadsparken och utegymmet, Wättingebacken till viss del Tyresövallen. Uppdraget har utökats att även omfatta Granängsringen.

Utifrån definitionen social hållbarhet har vi fördjupat oss i tjejernas beskrivningar, behov och förslag från fokusgrupperna.

Ur definition Social hållbarhet, Mötesplats Social hållbarhet¹⁹

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget (resilient).

För att sociala hållbarhet ska bli relevant bör det tydligare definieras och omsättas i praktiken utifrån de behov och förutsättningar som kan finnas på lokal, regional respektive nationell nivå.

Sociala relationer och nätverk behöver stärkas. Tillit och förtroende till varandra är lika viktigt idag. Det är först då hen vågar uttrycka sin åsikt, ta initiativ och bidra till det gemensamma. Här läggs grund för empowerment och demokrati. För det behövs inkluderande mötesplatser, platser som stärker ungas och i synnerhet tjejernas möjligheter att utvecklas.

För att möta tjejernas förslag och behov samt stärka deras position i det offentliga rummet har vi också tagit stöd i forskning och beprövad praktik för att tydliggöra de utmaningar som vi ser finns. Vi har här också förslag på insatser för att möta utmaningarna.

Vår avsikt är att bidra med verktyg för att öka social tillit och förtroende, i synnerhet för tjejerna i satsningarna.

Tjejers behov skiljer sig från killars. Tjejer efterfrågar oftare generellt mer organiserade aktiviteter. Tonårstjejer med svensk bakgrund deltar signifikant mer i en förening och

¹⁸ Torbjörn Forkby (2010)

¹⁹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/social-hallbarhet/>

nyttjar motionsspår och utegym mer. De i lägre socioekonomiska grupperna, oberoende om de har svensk eller utländsk bakgrund deltar mindre i idrottsföreningar och kulturskolan.²⁰

Vår erfarenhet är att den öppna fritidsverksamheten tilltalar fler killar än tjejer. Men om verksamheten är riktad till tjejer och är aktivitetsbaserad med en fritidsledare som de har förtroende för, är detta en attraktiv verksamhet för dem.

I Ung livsstil 2017 lyfts att den öppna verksamheten i större grad ger utrymme för "identitetssökande, mellan erfarenheterna bakifrån (föräldrarnas kultur) och krafterna framifrån (de bostadsområden de växer upp i)".

Tjejer efterfrågar mer kulturverksamhet och arrangemang i den öppna fritidsverksamheten. Strukturerade fritidsaktiviteter i skolans miljö efter skoldagens slut, attraherar fler tjejer med utländsk bakgrund. I socioekonomiskt utsatta områden i Malmö finns positiva erfarenheter av att även föräldrar, syskon och boenden deltar i dessa aktiviteter.²¹

Tjejerna ser skolmiljön som ett vardagsrum för dem. För många tjejer är kommersiella miljöer en plats att umgås med sina kompisar. De går och tittar, kanske köper något, sitter och fikar, pratar eller bara kollar.²²

Tjejer upplever att killar premieras. Särskilt stökiga killar. De är ofta i fokus för samhällets insatser och får tillgång till platser och lokaler att hänga på. Det är den mest enskilda utpekade gruppen i policydokument och lokala insatser kring otrygghet.²³

Grundläggande i allt framgångsrikt områdesinriktat arbete är att stärka den sociala infrastrukturen!

I ett framgångsrikt områdesarbete är istället det centrala att alla trygga människor, ungdomar, tjejer, äldre, vuxna mm i området behöver bli involverade och delaktiga i utvecklingen. Det är deras sociala relationer, nätverken som bidrar till att öka förtroendet tillsammans med kommunen och välfärdssystemet. Det är de som kan bära och utveckla det sociala kapitalet. Det är UNHCR's metod, Röda Korsets metod men också i det internationella Community Work och Community School arbetets metodik. När de stärks och tas i anspråk, får möjlighet till utveckling och lärande så växer tryggheten i området. Det fungerar i katastrofområden, i utsatta bostadsområden men likväl i helt vanliga och i välbärgade områden. Ett områdets sociala kitt behöver "socialt smörjmedel och insatser för relationsbyggande".

²⁰ Ung livsstil 2017 Jämställd och jämlik - en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner. (Ulf Blomdahl och Stig Elofsson)

²¹ [Rapport från ett forskningscirkelarbete, september 2017 – april 2018, Jonna Sandin Larkander och Pernilla Ouis. Institutet för hållbar stadsutveckling \(ISU\) I samarbete med Malmö stad och Malmö universitet](#)

²² Härifrån till framtiden Om gränslinjer, aktörskap och motstånd i tjejers vardagsliv, Johanna Sixtensson, Malmö universitet, 2018, Fakulteten för hälsa och samhälle

²³ Trygg stad - [diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik, Carina Listerborn, Chalmers tekniska högskola Göteborg 2002](#)

För att samordna arbetet behövs en koordinator²⁴ för utvecklingsarbetet men också för det kontinuerliga arbetet. Det behövs för att främja kommunikation, dialog och integration över tid. Det behövs också för att kunna utveckla insatser som svarar på tjejernas behov och övriga kommuninvånarna. Här finns flera framgångsrika exempel: Aktivitetshusen i Lindängen och Hermodsdal i Malmö samt Kulturcentrum i Stenhagen, Sävja och Gottsunda i Uppsala.

- **Vår rekommendation är att tillsätta en samordnande ledare/koordinator.**

Det är ett kontinuerligt behov. Vi ser också att hen kan ha behov av att samverka med de som arbetar med Fritid för barn och unga eftersom de har en god kunskap om hur det är för unga och i synnerhet tjejer samt att de ofta har breda kontaktnät.

Hur kan Tyresö kommun öka tryggheten och tillgängligheten, i synnerhet för tjejer, genom att aktivera platserna Wättingestråket, "Zonen aktivitet och Granängsringen för dem?

Tjejerna själva uttrycker behov av att olika åldrar och grupper möts på en plats för att det ökar deras trygghet att våga vara där. Under förutsättning att det inte är någon problemgrupp, eller enbart killar. Samtidigt uttrycker de en längtan efter ett spännande aktivitetsområde för ungdomar. Gärna alla dagar om året.

Flera av deras förslag innebär att olika anläggningar som dansbana, boulebana, träningsgym, odlingar, mysiga parkbänkar, grillplatser mm sommartid ska finnas i "Zonen aktivitet" och i Wättingestråket. Vintertid vill de ha skridskobana, ett café mm. Listorna visar på att det ska finnas variation i utbudet av aktiviteter. Även Streetfotboll och handboll finns med så även utomhuspool, linbanor, jättegungor, pulkabacke mm. Helt enkelt en aktivitetsplats för unga men också för övriga i centrala Tyresö och i kommunen.

För att aktivera en plats, som är fallet med "Zonen aktivitet", förutsätter det att människor behöver känna en stark anknytning till platsen. Det bidrar i sin tur till att det också skapas mer variation i detta offentliga rum²⁵. Om de också är mer delaktiga i hur platsens praktik och aktiviteter blir, ökar känslan av att den är än mer meningsbärande. Det blir en god spiral.

Det offentliga rummet i sig skapar förutsättningarna att möta dom andra som inte är som vi. Om rummet också innebär konkreta göranden med andra finns bättre förutsättningar för inkludering. Bemannade platser kan i detta sammanhang fylla en viktig funktion som ökar förutsättningarna för möten.

Om verksamheten bara möter en målgrupp, killar, blir den exkluderande för andra målgrupper. Denna situation råder i dagens skate- och parkourpark.

Utmaningen för att möta tjejernas behov, är att säkra att platsen aktiveras av flera olika målgrupper, åldrar mm. Ju fler olika aktiviteter och handlingar som får ta plats, dess mer ökar förutsättningarna att den attraherar fler.

²⁴ Internationellt används Community Worker, i Sverige verksamhetsledare, samhällsarbetare, lokal samordnare mm.

²⁵ Hur skapar vi inkluderande offentliga rum? Rapport från ett forskningscirkelarbeta (2017-2018) Institutet för hållbar stadsutveckling (ISU) i samarbete med Malmö stad och Malmö universitet.

Är den dessutom bemannad med ledare, ökar det både tryggheten och också förutsättningen för att skapa goda förutsättningar för interaktion och integration. Ledarledda aktiviteter är en grund för tjejers deltagande.

Aktivera platsen "Zonen aktivitet"

Att aktivera en plats så att den blir genuskodad för tjejer gynnas av att det finns även en mer blandad åldersgrupp. Både vuxna, äldre och även föräldrar. I forskning och i den praktik som finns i Malmö och i Uppsala samt internationellt i Settlementrörelsen stödjer att det finns en mer åldersblandad verksamhet.

I aktiveringen av "Zonen aktivitet" är det angeläget att få till det sammansatta utbudet som tjejerna efterfrågar. Dess fler som finns där och att platsen är bemannad med ledarledd verksamhet, dess tryggare blir det att integrationen ökar.

Om utvecklingen av "Zonen aktivitet" involverar ett antal olika aktörer; civila och ideella, offentliga, näringsidkare och boenden, tillsammans med tjejerna, ökar det förutsättningarna för att också ha en mer bemannad verksamhet.

- **Vår rekommendation är att satsa på ett sammansatt aktivitetsfält för unga och alla åldrar.** Här behövs i synnerhet en samordnande ledare/koordinator som får uppdraget att utveckla "Zonen aktivitet" utifrån ovanstående beskrivning.
- **Vår rekommendation är att genomföra en dialog med tjejerna, föräldrar, intresserade aktörer (ideella, offentliga, näringsidkare med fler) och utforska förutsättningarna för bemanning av olika arenor och aktiviteter.**

Dialogen ska skapa en bild kring vad som är möjligt att realisera och vilka anläggningar som kan bemannas av även ideella ledare mm som ska ta plats i "Zonen aktivitet".

För att underlätta bemanningen behövs det en dialog utifrån tjejernas behov och aktörers möjligheter och engagemang att bidra till det sociala kittet. Oftast underlättas det om de får förutsättning att förverkliga sitt intresse.

Det innebär att det behövs förhandlingar och överenskommelser av olika slag. Det kan eventuellt behövas tas fram ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP). Utifrån erfarenheterna i Malmö kan även Brukaröverenskommelser vara ett sätt att bemanna området.

Den öppna fritidsverksamheten kan också bidra.

- **Vår rekommendation är att också säkra att anläggningarna byggs utifrån tjejernas perspektiv och behov.**

Utifrån de erfarenheter som tjejerna beskriver i rapporten behövs det tas fram en checklista. Det kan också vara bra att genomföra studiebesök i både Malmö och i Uppsala.

Granängsringens service och belysning samt utveckla sociala aktiviteter behöver stärkas. Här behövs även vägen mellan området och "Zonen aktivitet", parken och centrum tryggas.

Tjejer som bor en bit bort ifrån Tyresö centrum ger dramatiska beskrivningar och kartbilder av Granängsringen. I samtalet om Granängsringen framkommer en "vi och dom" beskrivning. Här ser vi att en strategi för ett socialt sammanhållet Tyresö kan behöva tas fram.

Tjejerna som bor i Granängsringen ger en mer nyanserad beskrivning och att de är trygga i stora delar av det de kallar Ringen. Men det finns otrygghet kopplat till Puben, hängställe för äldre ungdomar i synnerhet killar och att inte ICA finns kvar samt svag belysningen kring busshållplatsen. De lyfter också att vägarna till och från Ringen ner till Wättingestråket och till centrum upplevs som otryggt.

I motsvarande områden i andra kommuner är beskrivningarna av det egna bostadsområdet ofta att området känns meningsfullt och är rik på gemenskap.²⁶ Vår erfarenhet är att det ofta inte är en generell otrygghet utan att det i delar av området kan finnas brister i underhållet, någon lägenhet eller en portuppgång med social problematik. Det blir tydligare, när fokus är på de enskilda bristerna, vad som kan behöva förbättras.

- **Vår rekommendation är att göra en satsning utifrån tjejernas behov och beskrivningar.**

Det behövs en förbättrad service och den tomma byggnaden som ICA är idag behöver få en ny verksamhet. Ödliga platser ökar otryggheten. Belysningen behöver bli bättre runt busshållplatsen och i området. Det offentliga rummet i "Ringen" behöver få ett starkare tjejperspektiv, plats för kvinnors nätverk och verksamhet.

Fokus på kvinnorna och föräldrar är det många områden som arbetar med för att stärka de sociala strukturerna. I Tyresö arbetar fritidsledare på Nyboda fritidsgård med att stärka relationen även till föräldrar och ha ett nätverk med mammor i området.

- **Vår rekommendation är att säkra trygga gångvägar till och från Wättingeparken och Tyresö centrum.** I samband med nya bostadsområdet Wättingebacken är en viktig aspekt att komplettera hur vägarna till och från Granängsringen kan förbättras.

- **Vår rekommendation är att göra ytterligare kartläggningar.** Det kan behöva göras en deltagande observation samt djupintervjuer utifrån tjejers perspektiv i Granängsringen för att få en ökad förståelse kring vad som ytterligare kan ytterligare förstärkas och utvecklas.

Tyresö Centrum är en plats för tjejers möten

Tjejerna i fokusgrupperna lyfter att Tyresö centrum är en viktig plats för dem. De vill ha fler butiker med ungdomskläder och smycken mm. De vill gärna ha en plats där de kan sitta och prata, även gå runt och titta. Vår fundering är om den sociala miljön för tjejer kan stärkas i centrum?

²⁶ Härifrån till framtiden Om gränslinjer, aktörskap och motstånd i tjejers vardagsliv, Johanna Sixtensson, Malmö universitet, 2018, Fakulteten för hälsa och samhälle

Tyresövallen en plats för alla kommunens invånare men även besökare från andra kommuner

De tjejer som är aktiva i verksamheten på Tyresövallen upplever platsen som trygg. Det berättar att de känner flera av ledarna och de vuxna runt området när de är på "Vallen". De vill ha fler planer men uttryckte inget specifikt kring det. Några förslag från tjejerna handlar om att göra platsen mysigare med belysta träd och annan konstbelysning.

Busstorget, en knutpunkt som är ödslig

Busstorget upplevs ödsligt, blåsigt och otryggt. Tjejerna beskriver också problematiken med trafikljusen vid busstorget. De ser det som en säkerhetsrisk eftersom det är otydligt. Tjejernas förslag är att ändra så trafikljusen skapar tydlighet och trygghet. Framför allt vill de att busstorget bli en ombonad plats. De vill gärna att det ska finnas ett väntrum inomhus med kiosk. De ser inte att Pressbyrån uppfyller deras förväntan på hur det ska göras. De vill att belysningen ska bli bättre och de ser gärna att det finns konstbelysning.

- **Vår rekommendation är att busstorgets utformning ses över.** Det är en betydelsefull knutpunkt. Med ökad förtätning av bostäder och utökade aktiviteter i Wättingestråket ökar antalet resenärer på platsen. Avsikten att öka tillgängligheten till Tyresta nationalpark och Flatensjön innebär att behovet kan öka ytterligare.

Vägen från Tyresövallen via centrum och busstorget, Stadsparken och "Zonen aktivitet" och upp till Granängsringen är bitvis trygg och bitvis otrygg

Tjejerna beskriver att gå i Wättingestråket känns inte alltid tryggt. Här kommer de inte med några förslag.

- **Vår rekommendation är att se över gångsträckan och åtgärder som ökar tryggheten**

Övriga frågor som Tjejerna tagit upp

Öka tryggheten i skolans sociala miljö och stärk den öppna fritidsverksamheten roll att främja prosociala relationer och kamratgrupper

I samtliga fokusgrupper lyfte otryggheten i skolorna. Framför allt mobbning. Det är komplexa frågor och är för den enskilde eleven förödande. Det finns olika metoder som har utvecklats och det finns några som har kvalitetssäkrats och är evidensbaserade.

Om unga är otrygga i skolan ökar känslan av att området är otryggt. För att öka känslan av trygghet behöver skolans sociala miljö stärkas. Här finns positiva erfarenheter från Allaktivitetshuset i Lindängen och Hermodalskolorna i Malmö. I flera studier lyfts att skolan är en viktig social plats för tjejer och till och med kan upplevas som ett extra vardagsrum. På Allaktivitetshuset finns den upplevelsen och vår erfarenhet av fritidsgårdar som bekräftas i enkäter att de beskriver det som ett extra tryggt vardagsrum.

I grunden handlar det om att stärka skolans sociala miljö och ha fokus på allas lika värde. Allaktivitetshuset finns fritidsledare, de organiserar verksamhet för alla åldrar som har fokus på gemensamhetskapande aktiviteter.

- **Vår rekommendation är att stärka skolans sociala miljö**
- **Vår rekommendation är att synliggöra det sociala nätverksarbetet inom den öppna fritidsverksamheten**

Ytterligare platser som tjejerna lyfte

Flatenbadet - beskriver tjejerna att området är otryggt. De ser gärna att platsen blir mer tillgänglig och att det finns badmöjligheter där.

Bansjön - det samma gäller för Bansjön att det är otryggt. De vill ändå gärna, att vägen runt sjön knyts ihop i den östra delen. Det lyfte också att det behövs bättre belysning

De ser gärna att det finns en kiosk nere vid ingången till Tyresta nationalpark.

Alby - här lyfte tjejerna att de ville ha fler aktiviteter. De såg gärna att det ibland erbjöds gratis ridning.

Främja ungas hälsa, stödja utsatta unga och unga med riskbeteende

Det finns flera faktorer och insatser som kan främja ungas välmående. Ibland behöver unga få ett mer kvalificerat stöd för att hindra en negativ spiral.

Talesättet "Hälsan tiger still" använder vi här för att synliggöra att fokus behöver vara på att främja hälsa. Det är inte lika lätt att motivera icke lagstadgade proaktiva insatser när ekonomin är stram. När det behövs reaktiva insatser är de ofta lagstadgade, och då finns inte längre något val. Det är också svårbedömt vad som ska göras och inte göras.

Men, några riktlinjer vill vi skicka med utifrån att social hållbarhet i vardagsarbetet handlar om tillit och förtroende till sin omgivning, sina föräldrar och kompisar i sitt närområde. Om det brister hamnar frågorna hos kommunen.

Det finns några särskilt viktiga frågor som behöver finnas med i arbetet för att stärka tjejers plats i det offentliga rummet.

Tillgång till kompetenta vuxna ledare behöver finnas i ungas uppväxtmiljöer och som stödjer dem under puberteten och i sitt vuxenblivande. En del i att bli vuxen är att utforska det farliga och förbjudna. Att lämna unga utan handledning i denna resa är att överge dem. Fritidsledare är ofta en erfaren handledare. Det finns även ideella ledare, lärare, någon annans förälder eller en i övrigt klok vuxen som finns i den ungas uppväxtmiljö. Detta visar ytterligare på varför förslaget till hur "Zonen aktivitet" och övriga områden i kommunen behöver utvecklas (Läs med på sidan 13).

Alla vi människor trånar efter att få tillhöra ett sammanhang, en grupp. Det kan i värsta fall innebära att en ung människas utväg för att tillhöra, innebär att hänga med en destruktiv kamratgrupp.

Om den sociala miljön istället stärker ungas tillhörighets känsla i skolan, i bostadsområdet, på fritidsgården, i fotbollen eller handbollen med flera minskar risken för destruktiva kamratgrupper. Ofta tillskrivs killar att vara ett ungdomsgäng med problem som ibland är destruktiva. Unga människor far illa i destruktiva gäng. Risken minskar om tidiga insatser sätts in.

I all områdesutveckling finns dynamiken mellan det ordnade och det destruktiva. Överenskomna handlingsplaner för tidiga insatser där ansvaret är knutet till socialtjänsten och polisen ökar möjligheterna att reagera och agera tidigt. Vår erfarenhet är att det ökar möjligheten att fler får en god uppväxtmiljö och att den eller de unga som har problem får tidigare stöd.

Det ökar förutsättningarna för att ungas intressen, sociala nätverksbyggande och utveckling stärks.

Slutord

Tyresö kommun har många aktörer som är engagerade och det finns ett starkt socialt kapital. Det synliggörs bland annat att det också finns utvecklat flera lokala traditioner som stärker vikan i Tyresö.

- Kultur i höstmörkret, vecka 46
- Medeltidsdagarna 25–26 maj
- Tyresöfestivalen som arrangeras varje år, 2019 14 september

Den sista rekommendationen är att involvera tjejer från alla kommunal delar och i synnerhet Granängsringen så att de är delaktiga i kommunens gemensamhetsskapande traditioner. Kanske kan "Zonen aktivitet" ta plats i dessa traditioner eller kanske skapa en egen tradition.

Summering - rubriker och rekommendationer

Grundläggande i allt framgångsrikt områdesinriktat arbete är att stärka den sociala infrastrukturen!

- *Vår rekommendation är att tillsätta en samordnande ledare/koordinator.*

Hur kan Tyresö kommun öka tryggheten och tillgängligheten, i synnerhet för tjejer, genom att aktivera platserna Wättingestråket, "Zonen aktivitet och Granängsringen för dem? Aktivera platsen "Zonen aktivitet"

- *Vår rekommendation är att satsa på ett sammansatt aktivitetsfält för unga och alla åldrar.*
- *Vår rekommendation är att genomföra en dialog med tjejerna, föräldrar, intresserade aktörer (ideella, offentliga, näringsidkare med fler) och utforska förutsättningarna för bemanning av olika arenor och aktiviteter.*
- *Vår rekommendation är att också säkra att anläggningarna byggs utifrån tjejernas perspektiv och behov.*

Granängsringens service och belysning samt utveckla sociala aktiviteter behövs stärkas. Här behövs även vägen mellan området och "Zonen aktivitet", parken och centrum tryggas.

- *Vår rekommendation är att göra en satsning utifrån tjejernas behov och beskrivningar.*
- *Vår rekommendation är att säkra trygga gångvägar till och från Wättingeparken och Tyresö*
- *Vår rekommendation är att göra ytterligare kartläggningar.*

Tyresö Centrum är en plats för tjejers möten

Tyresövallen en plats för alla kommunens invånare men även besökare från andra kommuner

Busstorget, en knutpunkt som är ödslig

- *Vår rekommendation är att se över gångsträckan och åtgärder som ökar tryggheten*

Övriga frågor som tjejerna tog upp

Öka tryggheten i skolans sociala miljö och stärk den öppna fritidsverksamheten roll att främja prosociala relationer och kamratgrupper

- *Vår rekommendation är att stärka skolans sociala miljö*
- *Vår rekommendation är att synliggöra det sociala nätverksarbetet inom den öppna fritidsverksamheten*

Ytterligare platser som tjejerna lyfte Flatenbadet, Bansjön och Albysjön

Den sista rekommendationen involvera tjejer från alla kommundelar och i synnerhet Granängsringen så att de är delaktiga i kommunens gemensamhetskapande traditioner.